

megtalálható még a követség kulturális tevékenységének számos dokumentuma, érdekes összehasonlítást nyújtva az 1946-1949-es és a mindinkább beszűkülő 1949 utáni kultúrunka között.

447. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 13.)

Tisztelettel felterjesztem a francia Külügyminisztériumnak április 9-én a Franciaországi Magyar Demokratikus Egyesület által szervezett társasvonat ügyében átnyújtott jegyzékünket, amelyre mind ez ideig még nem kaptam választ. Mihelyt a válasz megérkezik, azonnal értesíteni fogom Miniszter Urat.

A jegyzékkel kapcsolatban megemlítem, hogy a Franciaországi Magyarok Demokratikus Egyesületének jelentésén kívül több személyi panasz érkezett hozzám. A tényállást több tanú igazolta, és a jegyzékben csak olyan sérelmeket soroltunk fel, amelyekről több megegyező tanúvallomást kaptunk.

Nézetem szerint a francia hatóságoknak a határállomáson történt erőszakos fellépése egyik láncszeme azoknak a zaklató intézkedéseknek, amelyeket a francia Belügyminisztérium a kelet-európai országok állampolgáraival szemben foganatosított. Miután eddigi tapasztalat szerint a francia Külügyminisztérium igyekezett elsimítani ezeket a konfliktusokat, a jegyzékben a sorok között ennek kifejezést is adtam. Ugyanakkor a leghatározottabban kifejezésre juttattam, hogy ezt a brutális fogadtatást a magyar kormány a maga részéről rendkívül sérelmesnek tekinti.

Eddig a sajtóban csak a Franc-Tireur emlékezett meg az incidensről, de ez sem a mi közbenjárásunkra történt, mert mi tartottuk magunkat ahhoz, hogy a Quai d'Orsay válaszána megérkezése előtt nem kívánunk az ügyvel a nyilvánosság elé lépni.

A rend kedvéért még közlöm, hogy a társasvonat egyik utasa, Kristóf, franciaországi magyar munkás pártkönyvét az utazásra magával vitte és amikor a Garde Mobile körülzárta a vonatot, felesége unszolására a pártkönyvet teljesen oktanul a karfa alá dugta, amelyet, miután a vonatról leszállították volt, a hatóságok ott megtaláltak. Erről jegyzőkönyvet vettek fel, és azóta Kristófot a rendőrségre beidézték. Erre a tényre a francia Külügyminisztériumhoz intézett jegyzékben azért nem tértünk ki, mert a társasvonat szervezőinek csupán az volt a feladata, hogy a vonaton esetleg illegálisan utazó személyeket leszállítsa, ami magyar területen megtörtént. Ahhoz a vonat szervezőinek joguk nem volt, hogy személyesen megmotozzanak valakit. Különben is az, hogy valaki valamilyen párthoz tartozik, kizárólag az illető személy magánügye.

MOL XIX-J-30-a 23. doboz (egykorú másolat)

448. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 13.)

Fenti rendeletre¹ tisztelettel jelentem, hogy a Párizsi Negyvennyolcas Emlékkiállítás a Bibliothèque Nationale-ban még nem nyílt meg. Megnyitásának időpontja minden bizonnyal április 24-e lesz. Ilyenformán magáról a kiállításról beszámolni nem tudok. A magyar anyag elhelyezésének lehetősége dolgában már hosszabb ideje folytak tárgyalások. Ezeket a tárgyalásokat a Nemzeti Múzeum igazgatója, Jánossy² professzor folytatta le párizsi tartózkodása alkalmával, és ő kb. egy vitrinre való anyagot a kiállításra ki is küldött. Ezt az anyagot Kosáry Domokos³ vezetésével nemrég ideérkezett történész kül-

döntés hozta magával és adta át a kiállítás rendezőségének. Információm szerint az anyag elhelyezését kilátásba helyezték. További anyag elhelyezéséről, a kiállítás megnyitásának közeli időpontja miatt, nem lehet szó. Ám azért sem lehet szó erről, mert a Bibliothèque Nationale a kiállítást szigorúan tudományos szempontok szerint rendezte, és ilyenformán az elhelyezésre méltónak ítélt magyar anyag ügyében hosszas levelezés folyt a Nemzeti Múzeum és a Bibliothèque Nationale között, amelynek során ez utóbbi – tudtommal – még a Nemzeti Múzeum által felajánlott anyagot is megrostálta a maga tudományos szempontjából kielégítő elvek szerint. Ilyen körülmények között további anyag elhelyezési tervét úgy vélem el kell vetni. Magáról a kiállításról annak megnyitása után kívánatra jelenteni fogok.

MOL XIX-J-1-k 31. doboz 18/e (eredeti)

¹ A külügyminiszter rendeletére Czinkótzky Jenő tanácsos, a minisztérium kulturális osztályának vezetője március 30-án érdeklődött, hogy a párizsi nemzetközi 1848-as kiállításon magyar anyag elhelyezésének milyenek a lehetőségei.

² Jánossy Dénes levéltáros, történész az 1940-es években, 1949-ig az Országos Levéltár főigazgatója volt. Fő műve is 1940-1948 között jelent meg *A Kossuth-emigráció Angliában és Amerikában 1851-1852* (Forráspublikáció két kötetben.)

³ Kosáry (1945-1949) között a Történettudományi Intézet igazgatója volt, egyben az újkori magyar történelem tanára a budapesti egyetemen.

449. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 14.)

Tárgy: Az Interparlamentáris Unió Nice-i konferenciája

Miniszter Úr utasítása értelmében¹ f. hó 4-én Nice-be utaztam, hogy ott az Interparlamentáris Unió előkészítő konferenciáján mint a magyar delegáció tagja részt vegyek. Kívülem Nagy Imre házelnök, továbbá Losonczy Géza² és Csejkey István³ képviselők voltak tagjai a magyar delegációnak.

A konferenciát Lord Stansgate elnök nyitotta meg és igen barátságos hangú, ügyes és szellemes beszédben üdvözölte az összes megjelenteket és kérte fel őket munkájuk elvégzésére. Azután megkezdődtek a különböző bizottságok tárgyalásai. Magyar részről Csejkey képviselő, mint [a] gazdasági bizottság tagja, ez utóbbi bizottságban, – a többi magyar delegátus pedig velem együtt a politikai bizottság munkájában vettünk részt. Ez utóbbi bizottságban Losonczy képviselő tett határozati javaslatot arra nézve, hogy a f. év őszén Rómában tartandó kongresszus napirendjére tűzzék ki a háború és béke kérdésének megvitatását, és hogy az Interparlamentáris Unió foglaljon állást a háborús uszítás és az imperialista politika ellen. A bizottság mindkét javaslatot elfogadta.

Komoly vitára csupán akkor került sor, amidőn az Interparlamentáris Uniónak az egész emberiséghez intézendő és a béke fenntartására irányuló felszólításának megszövegezése került napirendre. Ezzel kapcsolatban ugyanis az angol delegáció egy őskonzervatív tagja, több más nemzetiségű delegátus (olasz, holland) támogatásával azt kívánta, hogy a szövegből az „imperialista politika” és a „háborús propaganda” kifejezések töröltessenek. Ebből hosszú vita keletkezett, amelynek eredményeképp az „imperialista” szó kimaradt, illetve más mondatszerkesztéssel helyettesített, viszont a „háborús propaganda” kitétel fenntartott.

Hogy az eredmény elérhető volt, az végül is az angol delegáció munkaspárti tagjai állásfoglalásának volt köszönhető. Ezek közül főleg Lord Marley volt az, aki a magyar de-